

І. О. СУХОВЕЦЬКИЙ,

ст. викладач,

Н. М. ПИЛИПЮК

ст. викладач,

Й. В. ДЖУНЬ,

зав. кафедрою математичного моделювання,

Міжнародний економіко-гуманітарний університет

ім. академіка Степана Дем'янчука

СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОГО САЙТА ПО СОЦІОЛОГІЇ: РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація

В статті розглянута перспектива практичного використання телекомунікації! при викладанні соціальних наук. Необхідність загальнонаціональної ініціативи щодо впровадження нової моделі освіти, адекватної соціокультурній і політичній ситуації в Україні. Створення єдиного загальноосвітнього соціально-політичного інформаційного простору. Вирішення на міждержавному рівні технічних та правових аспектів доступу до електронних підручників та методичних збірок студентів та викладачів ВУЗів різних країн (України, Білорусії, Росії і т.д.).

Ключові слова: інформаційне середовище; інформаційно - навчальна система; інформаційно-учбове поле; програмний продукт; гіпертекст.

Аннотация

В статье рассмотрена перспектива практического использования теле-коммуникаций при изучении социальных наук. Необходимость общенациональной инициативы по внедрению новой модели образования, адекватной социокультурной и политической ситуации в Украине. Создание единого общеобразовательного социально-политического информационного пространства. Решение на межгосударственном уровне технических и правовых аспектов доступа к электронным учебникам и методичным сборникам студентов и преподавателей ВУЗов разных стран (Украины, Белорусии, России и т.д.)

Ключевые слова: информационная среда, информационно-учебная система, информационно-учебное поле; программный продукт, гипертекст.

Динамічні явища політичного і економічного розвитку українського суспільства вимагають адекватного відображення їх в навчальному процесі. Це можуть забезпечити лише висококваліфіковані фахівці, які володіють необхідними базами даних. Актуальним і перспективним в вирішенні цього питання є використання глобальної мережі Інтернет.

Проблеми використання мережі Інтернет з метою підвищення науково-методичного рівня навчального процесу досліджувались в роботах відомих вчених як у галузі інформаційних технологій, так і присвячених методикам викладання дисциплін, зокрема, праці професора М.І.Жалдака[1,2] і його школи, В.М.Макарової [3], Г.С.Батигіна , С.Ф. Борисової, Е.З., Мирскої та інших.

Одним з головних питань цього плану є перспектива практичного використання телекомунікацій в викладанні соціальних наук. Для систематичного читання літератури за вузькою спеціальністю науковому співробітнику, викладачу необхідні чималі зусилля. Не буде помилкою твердження, що на їх робочих столах роками лежать книги, які необхідно терміново прочитати. Кількість годин, необхідних для освоєння студентом учбових курсів (якщо спробувати привести їх у відповідність з навчальним часом західних університетів) складає ...приблизно 100 годин на тиждень або 20 годин вдень..." [4]. Найбільш перспективним вирішенням цієї проблеми є використання електронних носіїв. Електронна версія документу відрізняється, в даному випадку, від паперової тільки тим, що гіпертекстова посилка відкриває новий документ в масштабі реально-го часу. Переваги такого навчання полягають в тому, що використання матеріалів мережі, гіпертекстова організація тексту нагадує „сканування”, штурмовий політ над текстом, миттєво розпізнаються прецедентні тексти: імена, цитати, терміни. Науковий і учбовий текст може бути прочитаний „прицільно”, а це дає змогу трансформувати отримуваний знання і створювати нові, свого роду „інформаційний генератор”. Тому інформаційне середовище Інтернет розглядають як об’єктивно існуючу реальність, яка має свої закономірності розвитку і форми існування [5]. Технологічна революція в форматах текстотворення, функціонально-технологічне реструктурування текстового виробництва приводить до перетворення учбового процесу в спілкування вчителя та учня з метою набуття знань із наперед заданими параметрами. Мультимедійна версія учбового курсу представляє собою технологічний процес *rag excellence*. Тут викладач суспільних наук повинен стати технологом або піти зі сцени [6].

Як же вирішується це завдання на Україні? Можна сказати, що не на високому рівні.

В мережі можна знайти потужні іншомовні соціологічні сайти. В Росії існують Web-сайти посилки на соціологічні ресурси (наприклад: „Социология в сети” (<http://SocioLink.al.ru/>)). Широко представлені академічні центри: Російська Академія наук (<http://www.che.nsr.su/>); Інститут соціології РАН (<http://www.isras.rssi.ru/>); Санкт-Петербурзький філіал Інституту соціології РАН (<http://www.rokson.nw.ru/> sociolog/); Інститут соціально-політичних досліджень РАН (<http://www.ispr.ras.ru/>); Інститут дистанційної освіти (<http://www.ido.ru>); Центр соціологічних досліджень Міністерства Вищої і професійної освіти (<http://www.informika.ru/>); Центр незалежних соціологічних досліджень (<http://www.indepsocres.spb.ru>); Агентство Регіональних Політичних Досліджень

(АРПИ) (<http://www.monitoring.ru/project/companies/arpi>); Всеросійський Центр вивчення громадської думки (ВЦИОМ) (<http://www.wciom.ru/>); ЦСИ МГУ ім. М.В. Ломоносова: (<http://www.opinio.msu.ru>) та ін.

Інформаційно-учбове поле представлено Web-сторінками ряду вищих учбових закладів. Найбільш цікавими є Web-сайти соціологічного факультету Санкт-Петербурзького державного університету (<http://www.soc.pu.ru/>), факультету політичних наук і соціології Санкт-Петербурзького Європейського університету (<http://www.eu.spb.ru/socio/>), факультету соціології Московського державного університету (<http://www.socio.msu.ru/>), Московської вищої школи соціальних і економічних наук (<http://www.msses.co.ru/>) та інші.

На жаль, повний доступ для роботи з розміщеною на більшості з них інформацією є вузько корпоративним або комерційним, що різко обмежує можливість їх використання для студентів та викладачів.

Корисна і цікава для соціолога інформація та джерела різноманітних телекомунікаційних ресурсів систематизовані в „Навігаторі по телекомунікаційним ресурсам в соціології” [7]. В Росії С. І. Паринов створив мережеві сервіси, які забезпечують функціонування онлайн-ового суспільства - "Російська віртуальна лабораторія для економістів та соціологів" [8]. Завідуючий сектору соціології РАН, професор Бадигін Г.С. проводить глибокі теоретичні дослідження з проблематики: „Соціологія Інтернет: наука і освіта у віртуальному просторі” [9] при підтримці Російського фонду фундаментальних досліджень. Якщо аналогічні дослідження на Україні і проводяться, то інформація про них важкодоступна для наших соціологів.

Потужні соціологічні сайти функціонують в розвинених країнах. Там можна відшукати не тільки списки найбільш важливих робіт в галузі соціології, які щойно опубліковані, але й рейтинги цих робіт, а також рейтинги програмних пакетів для обробки соціологічних даних. Наприклад, журнал „Futures Magazine Review”, досить популярний на заході серед соціологів та аналітиків, регулярно публікує рейтинги програмних продуктів для статистичної обробки даних. Знати рейтинги окремих програм важливо, оскільки за офіційними даними Міжнародного статистичного інституту, кількість програмних продуктів для обробки статистичних даних вже наблизилась до тисячі [10]. Соціологу-досліднику вже тяжко орієнтуватися в такому розмаїтті програмних продуктів. Зрозуміло що середньостатистичний соціолог-викладач не лише може не знати щось про, наприклад, рейтинг найстарішого програмного продукту SPSS, але й взагалі не підозрює про існування таких сучасних і потужних пакетів для обробки статистичних даних як STATISTIKA (ver.5,5 якого відмічена найвищою оцінкою в 10 із 17 категорій, за якими проводились дослідження „Futures Magazine Review” в 2000р.), „ДА-система” (в основу якого закладений детермінаційний аналіз, створений в Росії у 80-х роках [11]), STADIA, PULSAR [12], комплекс учбових програм GRAN та інші.

Інтернет у викладанні використовується ще недостатньо і за кордоном, і в країнах СНД. Він застосовується дослідниками соціологами переважно для листування, а отримання нової інформації безпосередньо не пов'язано з мережею (на одне посилання на web-публікацію в бібліографічних списках припадає приблизно 450 звичайних посилань) [13]. В той же час виникла необхідність формування стандартних зразків організації знань, насамперед гіпертексту - зв'язків, серед яких наукова робота є фрагментом універсального інформаційного простору [14]. Наука і освіта перетворюються в певний тип соціальної дії, наукова громада розглядається як інтерактивна, виробляючи науковий текст, структурно-функціональні характеристики якого використовуються в освіті, і відносно незалежні від зовнішніх задач, що стоять перед наукою.

Архітектура мережі, технології комп'ютерної комунікації сприяють формуванню гібридних областей науки, інтегрованих завдань при викладанні вузівських дисциплін, що викликає стандартизацію форм представлення знань. Зміст підручників не тільки по природничим, а й соціальним наукам стає гомогенним і уніфікованим.

Унікальні можливості інформаційних технологій створили передумови для небувалої в історії дидактики інтенсифікації навчального процесу і застосування нових сучасних методик, орієнтованих на розвиток особистості [15].

Не менш важливе завдання - забезпечення студентів методичними розробками, які спрямовані на виявлення оптимальних умов використання інформаційних технологій з метою інтенсифікації навчального процесу, підвищення його ефективності, якості та результативності. Важливість зазначеного вище обумовлюється не тільки соціальним замовленням, а й потребами індивіда до самовизначення і самовиразу в умовах сучасного інформаційного суспільства.

У зв'язку з цим актуальним є питання використання засобів інформаційних технологій при викладанні соціології (для непрофільних дисциплін) з вивченням основ моделювання та прогнозування суспільних явищ, розвитку соціальних процесів, розробка моделей різноманітних соціальних явищ та їх аналіз.

Кінцевим пунктом є створення такої інформаційно - навчальної системи, коли студент (викладач, науковий дослідник) мав би можливість не тільки отримати необхідний в учбовому процесі матеріал, але й в реальному часі ознайомитися із джерелами наукової роботи. Доступ студента за допомогою мережі Інтернет до локальної інститутської мережі, можливість вивчення першоджерел за допомогою комунікаційних технологій, самотестування отриманих знань та перевірка наданих відповідей з використанням можливостей технології гіпертексту, наявність віртуального зв'язку з викладачем відкривають нові перспективи в розвитку методології учбового процесу вивчення соціології.

Можна сказати, що проблема інформатизації викладання соціологічних дисциплін з використанням Інтернет - технологій знаходиться на Україні в за-

родковому стані. В цілому ця проблема зводиться до необхідності створення відкритого загальноосвітнього українського Інтернет -сайту з такими модулями:

1. соціологічна науково-технічна інформація;
2. навчальні програмні засоби в соціології;
3. електронні версії підручників, методичних розробок, глосарії з соціології;
4. програмні засоби і пакети для соціологічних досліджень;
5. тестування рівня знань по темам;
6. статистична регіональна інформація.

Висновки. Для вирішення вищезазначених проблем необхідні:

1. Загальнонаціональна ініціатива щодо впровадження нової моделі освіти, адекватної соціокультурній і політичній ситуації в Україні та створення Українського освітнього порталу по соціології, які б підтримали інтерес громадян до участі у місцевому і державному управлінні, у громадських асоціаціях із метою стабілізації життя в Україні. Створення єдиного загальноосвітнього соціально-політичного інформаційного простору

2. Вирішення на міждержавному рівні технічних та правових аспектів доступу до електронних підручників та методичних збірок студентів та викладачів ВУЗів різних країн (України, Білорусії, Росії і т.д.).

3. Важливим для України є створення Інтернет-каталогів з соціології за типом „Жовтих сторінок”.

Література:

1. Жалдак М.И. Система подготовки учителя к использованию информационных технологий в учебном процессе. Диссертация в форме ученого доклада. - М., 1989. - 48с

2. Использование компьютеров в учебном процессе педагогического вуза: Сб. науч. тр. /Авт.-сост. М.И.Жалдак, Ю.С.Рамский, Ю.А Белый и др. - К.: КГПИ, 1989.176с.

3. Ку пер И.Р. Гипертекст как форма организации социального знания / Социологический журнал. 2000. № 1/2

4. Макарова М.В. Система розробки електронної методики для використання в Internet-мережі вищого навчального закладу / Доповідь на Міжнародній науково-методична конференція „Інтернет - освіта -наука - 2000”. - Вінниця, 2000..

5. Шанин Т. Западный и российский подходы к подготовке специалистов /Доклад на Международной конференции „Национальные ориентиры и мировой опыт преподавания социально-политических дисциплин в высшей школе”. М., 2000

6. Лупанов В.Н. Интернет как объект социологического исследования (К вопросу о развитии социологической сети в Интернет, Web-сети) / Тех-

нологии информационного общества - Интернет и современное общество: Материалы Всероссийской объединенной конференции. Санкт-Петербург, 20-24 ноября 2000 г. - СПб.; 2000. - 292 с.

7. Богданов.І., Сергеев О.В. Засоби інформаційних технологій, їх практичні можливості, дидактична доцільність використання й упровадження / Доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції „Інформаційні технології в освіті”,- Мелітопіль, 2001.

8. Арефьев П.Г. Навигатор по телекоммуникационным ресурсам в социологии / Социологический журнал. 1999. № 3 /4 .139-186.

9. Паринов СИ. «Онлайновые сообщества»: методы исследования и практическое конструирование: Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора технических наук/Ин-т экономики и организации промышленного производства СО РАН. Новосибирск, 2000.

10. Батыгин Г. С. Социология Интернет: наука і образование в виртуальном пространстве. /Доклад на научно-методической конференции Национального фонда подготовки кадров. 2001.

<http://publications.isras.ru/Publications/Batygin/intemet_sociology.htm-ftn1#_ftn1>

11. Айвазян С.А., Степанов В.С. Программное обеспечение по статистическому анализу данных: методология сравнительного анализа и выборочный обзор рынка. /

<<http://www.cemi.rssi.ru/rus/publicat/e-pubs/ep97001/title.htm>>

12. Чесноков С. В. Детерминационный анализ социально-экономических данных. М.: Наука, 1982.

13. Борисова С.Ф Компьютер и Интернет для социолога: Учебное пособие-справочник. - Н.Новгород: НГГУ, 2002.

14. Мирская Е.З., Шапошник С. Б. Компьютерные коммуникации в российской науке /Вестник Российской академии наук. 1998. № 3.

15. Купер И.Р. Гипертекст как форма организации социального знания / Социологический журнал. 2.000. № 1/2.

16. Богданов.І., Сергеев О.В. Засоби інформаційних технологій, їх практичні можливості, дидактична доцільність використання й упровадження / Доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції „Інформаційні